

Tarifit

De Amazightaal van Noord Marokko

Een werkboek
Niveau IA

Abderrahman El Aissati

2019/20

Inhoudsopgave

Afkortingen.....	3
Inleiding.....	4
Tabel met Tifinagh tekens	8
Les 1 Gids voor de uitspraak van het Tarifit.....	9
Les 2 Oefeningen met klanken van het alfabet.....	12
Les 3 Enkele en verdubbelde klanken.....	16
Les 4 Meer over verdubbelde klanken.....	18
Les 5 Amelqi amezwaru (De eerste ontmoeting). Deel 1 van het dialoog, met mondelinge oefeningen	20
Les 6 Amelqi amezwaru. Deel 2 van het dialoog, met mondelinge oefeningen.....	23
Les 7 Amelqi amezwaru. Deel 3 van het dialoog, met mondelinge en schriftelijke oefeningen en woordenlijst.....	25
Les 8 Di tendint (in de stad). Deel 1.....	30
Les 9 Di tendint. Deel 2.....	34
Les 10 Amelqi wis tnayen (de tweede ontmoeting). Deel 1.....	40
Les 11 Amelqi wis tnayen (vervolg)	
Les 12 Toets	

Afkortingen

AlH.	Al Hoceima (stad op de Mediterrane kust in het Rif gebied in Marokko).
Ar.	Arabisch
bez.	bezittelijk
bn.	bijvoegelijk naamwoord
bv.	bij voorbeeld
bw.	bijwoord
dmv.	door middel van
enk.	enkelvoud
enz.	enzovoort
let.	letterlijk
m.	mannelijk
mn.	met name
mv.	meervoud
Sp.	Spaans
tk.	toekomende tijd
v.	vrouwelijk
vnw.	voornaamwoord
vz.	voorzetsel
ww.	werkwoord
zn.	zelfstandig naamwoord

Inleiding

1. Over het Berber in het algemeen

De term "Berber" slaat op een Afro-Aziatische taal, die al eeuwen in Noord-Afrika wordt gesproken. Voorbeelden van andere afro-aziatische talen zijn: oud-egyptisch, koesjitisch (bv. Somali), tsjadisch (bv. Hausa), semitisch (bv. Arabisch, Hebreeuws), enz.

Veel mensen geven de voorkeur aan de naam 'Tamazight' of 'Amazigh' boven 'Berber' om de taal aan te duiden, en 'Amazigh' (m. mv. 'Imazighen') of 'Tamazight' (v. mv.: Timazighin) voor een spreker van die taal. In dit boek vervangt het woord 'Amazigh' het woord 'Berbers', om naar de taal of een moedertaal spreker daarvan te verwijzen. Wanneer het om een specifieke variant van het Amazigh gaat, wordt de naam van die variant gebruikt, m.n. Tarifit, Tamazight, of Tachelhit.

In Marokko wordt de Amazightaal overal gesproken, maar de hoogste concentraties zijn vooral in het platteland en bergachtige gebieden te vinden, zoals het Rifgebergte, de Hoge Atlas, de Midden Atlas en de Anti-Atlas. De voornaamste Amazigh variëteiten die in Marokko worden gesproken kennen we onder de volgende namen: Tachelhit (in de Hoge- en de Anti-Atlas, Tamazight (in de Midden Atlas) en Tarifit (in het Rif-gebied in het Noorden van het land). De Amazigh variëteit waarmee de leerder in dit boek kennis maakt, is het Tarifit. Hieronder volgt een beknopte overzicht van waar deze variant wordt gesproken.

Het Rif gebied strekt zich in het Noorden van de Atlantische Oceaan tot aan vlak bij de Algerijnse grens. Echter wordt het Tarifit niet in alle deze ruimte gesproken. In steden zoals Tanger en Tetouan, en het hele Noordwesten -het Jbala gebied- en Berkane en Oujda in het Oosten wordt meer Marokkaans-Arabisch gesproken. De grootste steden in het gebied waar Tarifit wordt gesproken zijn: Nador, Melilla (Spaanse enclave 12 kilometers ten noorden van Nador), en Al Hoceima. Echter wordt het Tarifit ook in de steden van Tetouan, Tanger, Meknes en Fes gesproken, meestal door recente migranten naar deze steden. Een grote deel van de bevolking van Melilla spreekt het Tarifit als moedertaal.

In West Europa wordt Tarifit ook gesproken, door vele 1e generatie migranten van Marokkaanse komaf, en in minder mate door de jongere generaties. In Nederland wordt het aantal mensen met een Riffijnse achtergrond tussen 50% en 70% van de Marokkaanse gemeenschap (200,000 à 250,00) geschat. België kent ook een vergelijkbare bevolkingsamenstelling m.b.t. tot de Riffijnen. In Spanje woont ook een grote Marokkaanse gemeenschap, met hoge percentages van Tarifit sprekers.

Het Amazigh heeft over het algemeen een laag prestige. Opmerkingen als "Je kunt niet leven van Amazigh spreken (alleen)," Het Amazigh is geen taal, maar een dialect (dat wil zeggen: het heeft geen grammatica, geen technische woordenschat, enz.) worden vaak vernomen uit de mond van zowel Imazighen als de niet-Imazighen. De laatste tijd veranderen steeds meer (geschoolde) Imazighen echter van mening, mede dankzij publicaties over en in het Amazigh, en de oprichting van culturele verenigingen ter promotie van de taal. Zij ontwikkelen een positiever beeld van hun cultuur en hun taal. Een belangrijke bijdrage aan de verandering van dit beeld werd geleverd door het Koninklijk Instituut voor Amazigh Cultuur (IRCAM), opgericht in 2001. In 2003 begon het onderwijs van Amazigh (alle varianten), met het doel uiteindelijk een standaard Amazightaal te ontwikkelen en te onderwijzen.

2. Het schrift

Het officieel schrift voor het Amazigh in Marokko is het Tifinagh. Op scholen waar Amazigh les wordt gegeven, leren kinderen in Tifinagh schrijven. Het schoolmateriaal dat IRCAM ontwikkelt wordt geschreven in Tifinagh. Amazigh wordt ook in het Arabische schrift geschreven, en in het Latijnse alfabet. Tegenwoordig worden alle drie alfabeten gebruikt.

(i) Het Latijnse alfabet: wordt voornamelijk gebruikt door onderzoekers; meestal voorzien van extra leestekens om zo dicht mogelijk bij de uitspraak van het Amazigh te blijven. Het wordt ook gebruikt in kranten, naast het Arabisch alfabet. Vrijwel alle Riffijnse schrijvers in Europa maken gebruik van het Latijns schrift.

(ii) Het Arabisch alfabet: veelvuldig gebruikt in gedichten, korte verhalen, essays, en in enkele kranten en tijdschriften, die uitgegeven worden in Marokko.

(iii) Het Tifinagh alfabet: wordt niet veel gebruikt door wetenschappers, ongetwijfeld vanwege het kleine aantal van mensen die het beheersen. Dit schrift kent een hoge waardering door veel Imazighen. Veel verkeersborden in Marokko zijn tweetalig: in het Arabisch en het Amazigh, geschreven respectievelijk in Arabische letters en Tifinagh letters.

In dit boek werd voor het Latijnse alfabet gekozen voor praktische redenen. De gebruikers van deze methode zijn zeer waarschijnlijk mensen met kennis van het Latijnse schrift. Dit geldt ook voor mensen van Marokkaanse afkomst.

3. Het Amazigh in Nederland en Vlaanderen

De Marokkaanse gemeenschap in Nederland telt ongeveer 400,000 leden. Veel Marokkaanse kinderen die op Nederlandse scholen zitten spreken Tarifit als moedertaal, omdat meer dan de helft van de Marokkaanse gemeenschap afkomstig is uit het Rif gebied. Ongeacht deze sterke aanwezigheid van Riffijnen in Nederland, is de aandacht zeer gering voor hun taal.

Deze situatie is vergelijkbaar met Vlaanderen: daar is ook meer dan de helft van de Marokkaanse gemeenschap van Riffijnse komaf, en ook daar is aandacht voor Tarifit zeer beperkt.

Op internet is veel informatie over Amazigh taal en cultuur te vinden. Door gebruik van sleutelwoorden zoals 'amazigh' 'berbers' 'berber(e)' 'tamazgha' kom je terecht bij tientallen websites.

4. De opzet van dit boek

De Amazigh variëteit in dit boek wordt gesproken in Nador en de westelijke gedeelte van de provincie Nador. De variëteit van Al Hoceima verschilt van deze hoofdzakelijk in enkele fonologische aspecten en zeer beperkte lexicale eigenschappen.

Bij dit boek horen geluidsopnames, die erg belangrijk zijn voor uitspraak en intonatie. De geluidsbestanden van alle dialogen en bijbehorende mondelinge oefeningen zijn op de website van adrar.org te vinden.

In de eerste vier lessen wordt de uitspraak van het Tarifit geoefend. Probeer vertrouwd

te raken met de klanken die hier geïntroduceerd worden; probeer ze van elkaar te onderscheiden en probeer ze na te zeggen. Je hoeft de lessen 1 t/m 4 niet helemaal te beheersen voordat je met les 5 verder gaat. Het is wel aan te bevelen om regelmatig naar deze lessen terug te keren om je uitspraak verder te oefenen. De lessen 5 t/m 12 bestaan uit dialogen tussen verschillende mensen, en een aantal mondelinge en schriftelijke oefeningen. De antwoorden voor de schriftelijke oefeningen vind je aan het eind van de syllabus.

De woordenlijst aan het eind van iedere les geeft de vertalingen van de nieuwe woorden die in deze les worden gebruikt. Als je bv. een woord uit les 7 niet kunt vinden in de woordenlijst van les 7, dan kun je er zeker van zijn dat je dit woord in een vroegere les bent tegengekomen en dat het daar is uitgelegd. Om de les te vinden waarin het woord voor het eerst wordt gebruikt, moet je in de woordenlijst Tarifit-Nederlands kijken. Daar vind je het samen met zijn betekenis en het nummer van de les waarin het werd geïntroduceerd. Om morfologische moeilijkheden te vermijden, zijn werkwoorden iedere keer wanneer ze van vorm veranderen opnieuw opgenomen in de woordenlijst achteraan in elke les, maar niet in de algemene woordenlijst Tarifit-Nederlands. Dit was noodzakelijk vanwege de veranderingen die de vorm van een werkwoord ondergaat. Tussen haakjes wordt soms een opmerking bijgeplaatst (bv. na 'war') om aan te geven dat de betreffende vorm gebruikt wordt na het woord tussen aanhalingstekens. De vorm 'icci' bv. wordt als volgt uitgelegd: icci: hij heeft niet gegeten (na 'war', en voor een persoonlijk voornaamwoord). Dit betekent dat het werkwoord deze vorm heeft omdat het na 'war' gebruikt wordt: een ontkennend hulpwoord of deelwoord.

Naast het dialoog en het woordenlijst, bevat iedere les een aantal mondelinge oefeningen. Enkelen daarvan zijn zogenaamde driloefeningen, terwijl je in andere oefeningen antwoord moet geven op een vraag. De gewenste antwoorden volgen, na een korte pauze. Het is aan te bevelen om in het boek de antwoorden met een blad papier te bedekken terwijl je deze oefeningen doet, zodat je er niet naar kunt kijken voordat je het antwoord hebt gehoord of gelezen. Herhaal steeds de juiste antwoorden die je hoort. De mondelinge oefeningen worden gevolgd door een schriftelijke oefening. Als je die gedaan hebt, kun je de juiste antwoorden opzoeken achterin het boekje, bij het onderdeel 'Sleutel bij de schriftelijke oefeningen'.

Aan het eind van het boek vind je een basis Tarifit-Nederlands woordenlijst, en een basis Nederlands-Tarifit woordenlijst. Deze laatste kan gebruikt worden als hulpmiddel bij het schrijven in het Tarifit, bij het voorbereiden voor een gesprek, enz..

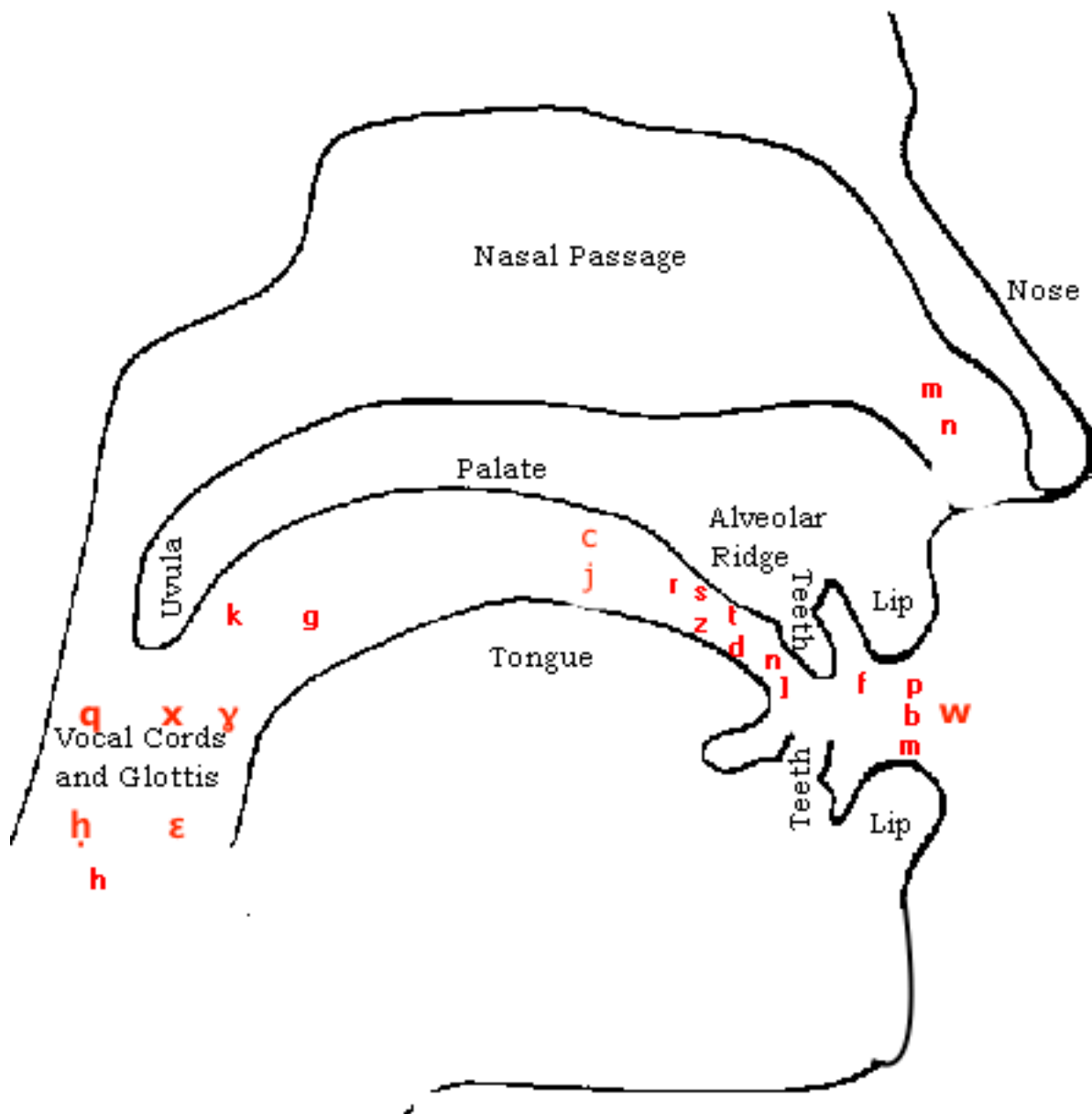
Het officieel Tifinagh alfabet (IRCAM-Marokko)

	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵜ b </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵎ m </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⴼⴰ f </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵜ t </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵏ d </div>																					
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵓⵣ l </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵛ s </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵝ z </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵓⵔ r </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵣ d </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵏ n </div>																				
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵊ l </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵓⵔ r </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵍ g </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵣⵓⵔ s </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵛ ch </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵓⵔ z </div>																				
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕⵕ kh </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ h </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ 3 </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ w </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ gh </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ h </div>																				
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕⵏ k </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕⵏ g </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ k </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ z </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ q </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ y </div>																				
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ a </div>	<p style="text-align: center;">EXEMPLES</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: left;">ⵕⵏⵓ</td> <td style="width: 33%;">AGADBL</td> <td style="width: 33%;">ⵕⵕⵓⵔ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵔⵕⵕⵕ</td> <td>AGRRAM</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> <td>ASMMID</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕ</td> <td>ADRAR</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> <td>AHDDUN</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> <td>AKRKUR</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> <td>AMDDAK'L</td> <td style="text-align: left;">ⵕⵕⵕⵕⵕ</td> </tr> </table>				ⵕⵏⵓ	AGADBL	ⵕⵕⵓⵔ	ⵕⵔⵕⵕⵕ	AGRRAM	ⵕⵕⵕⵕⵕ	ⵕⵕⵕⵕⵕ	ASMMID	ⵕⵕⵕⵕ	ⵕⵕⵕⵕ	ADRAR	ⵕⵕⵕⵕⵕ	ⵕⵕⵕⵕⵕ	AHDDUN	ⵕⵕⵕⵕⵕ	ⵕⵕⵕⵕⵕ	AKRKUR	ⵕⵕⵕⵕⵕ	ⵕⵕⵕⵕⵕ	AMDDAK'L	ⵕⵕⵕⵕⵕ
ⵕⵏⵓ	AGADBL	ⵕⵕⵓⵔ																								
ⵕⵔⵕⵕⵕ	AGRRAM	ⵕⵕⵕⵕⵕ																								
ⵕⵕⵕⵕⵕ	ASMMID	ⵕⵕⵕⵕ																								
ⵕⵕⵕⵕ	ADRAR	ⵕⵕⵕⵕⵕ																								
ⵕⵕⵕⵕⵕ	AHDDUN	ⵕⵕⵕⵕⵕ																								
ⵕⵕⵕⵕⵕ	AKRKUR	ⵕⵕⵕⵕⵕ																								
ⵕⵕⵕⵕⵕ	AMDDAK'L	ⵕⵕⵕⵕⵕ																								
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ u </div>					<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ⵕ e </div>																					

(A-M-R-E-C) 10 شارع الأمير مولاي عبد الله، ص.ب. 1293، الرباط

Les 1: Gids voor de uitspraak van het Tarifit

Hieronder volgt een lijst van alle tekens die gebruikt worden in dit boek

a. Het alfabet

{a} [a] als in pad

Een {a} gevolgd door een {r} wordt uitgesproken als de {aa} in 'maar'. Aan het eind van een lettergreep valt de {r} vaak weg

- {ε} [ε]
Wordt geproduceerd op dezelfde plaats als de {h}, maar met stem.
- {b} [b] als in beeld
- {c} [sj] als in Sjaak
- {d} [d] als in het Engelse 'there'
Na [t], [d] of [n] wordt deze klank als de {d} van 'doen' uitgesproken.
- {d̥} [d̥] een dikke 'd' als in donker
- {e} [ɔ̯] een stomme 'e' als in samen
Hoe korter de uitspraak van deze klinker, hoe beter.
- {f} [f] als in fijn
- {g} [g] als in het Engelse 'go'
- {ɣ} [ɣ] als de 'r' in ruim
Het gaat om een 'brouw-r' zoals in het Limburgs. Wordt geproduceerd op dezelfde plek als 'q' en 'x'.
- {h} [h] als in hond
- {h̥} [h̥]
Stemloze keelklank, uitgesproken op dezelfde plaats als {ε}.
- {i} [i] als in ik
Een {i} gevolgd door een {r} wordt uitgesproken als {ea} in het Engelse 'pear'.
- {j} [s] als de {s} in het Engelse 'usual'.
Wordt geproduceerd op dezelfde plaats als {c}.
- {k} [k] als in kring
- {ř, l} [ř, l] als de rollende {r} in het Spaanse 'rubio'
Meestal rollend uitgesproken met het punt van de tong tegen het gehemelte.
- {m} [m] als in man
- {n} [n] als in niet
- {q} [q]
Vrij diep in de keel gevormd, op dezelfde plaats als 'x' en 'ɣ'.
- {r} [r] als in maar
voorafgegaan door een klinker wordt de {r} meestal niet uitgesproken aan het eind van een woord/lettergreep.

- {r} [r]
Een dik aangezette {r}.
- {s} [s] als in spoel.
- {ʃ} [ʃ]
Een dik aangezette {s}
- {t} [t] als in het Engelse 'thing'
Na {n} wordt hij uitgesproken als de {t} van 'toen'.
- {t̥} [t̥]
Dik aangezette {t}.
- {u} [oe] als in boek
Een {u} gevolgd door een {r} wordt uitgesproken als {oa}.
- {w} [w] als in het Engelse 'water'.
- {x} [x] als in ga.
Op dezelfde plek gevormd als {q} en {ɣ}.
- {y} [j] als in ja
- {z} [z] als in zijn
- {z̥} [z̥] als in zonder
Een dik aangezette {z}.

b. Verdubbelde medeklinkers

Naast de bovenstaande klanken, kent het Tarifit ook nog veel klanken die ontstaan door verdubbeling van medeklinkers:

{εε}, {bb}, {cc}, {dd}, {dd̥}, {ff}, {gg}, {hh}, {hh̥}, {kk}, {ll}, {mm}, {nn}, {qq}, {rr}, {rr̥}, {ss}, {ss̥}, {tt}, {tt̥}, {ww}, {xx}, {yy}, {zz}, {zz̥}.

Het is van groot belang de uitspraak hiervan te beheersen, omdat deze klanken een grote rol spelen in deze taal. Een aantal oefeningen zijn te vinden in les 2.

c. Labialisatie

Er is sprake van labialisatie wanneer men de lippen rond maakt tijdens het uitspreken van een medeklinker. Probeer een [w] uit te spreken tijdens het produceren van een [b] of [k]. Hieronder zijn enkele voorbeelden. Meer voorbeelden zijn in les 4 te vinden.

ik^war / ikkar 'hij beledigde/hij is opgestaan'
teg^wa / tegga 'zij heeft gebakken/zij deed'
in^wa / inna 'het is rijp/hij zei'

Les 2: Oefeningen met klanken van het alfabet

a. Enkele medeklinkers

Luister naar de volgende woorden en probeer elk woord zo goed mogelijk te herhalen.

	TARIFIT	NEDERLANDS
ε	εam	jaar
a	aman	water
b	baba	mijn vader
c	char	maand
d	da	hier
ḍ	ḍaḍ	vinger
e	tenni	deze (daar); die
f	fiṛu	draad
g	agṛa	eigendom
h	nhara	vandaag
ḥ	ḥada	aanraken
i	iri	hals
j	jar	tussen
k	kidi	met mij
ř/l	iřem	huid
ll	illa/idja	hij/het bestaat
m	mani	waar
n	nehṛa	hoeft niet; zonder
q	aqzin	hond
r	ru	huilen
ṛ	aṛu	baren
s	sew/su	drinken
ş	řebşeř	uien
t	tata	kameleon
ṭ	tiṭ	oog
u	fud	knie
w	walu	niks
x	xdem	werken
y	yur	maan
z	izi	vlieg
z	iẓi	blaas
γ	γar	lezen
ar	adar	buigen
ur	yur	maan
ir	adbir	duif

Een 'r' die op een klinker volgt heeft invloed op de uitspraak van die klinker. Luister goed naar de volgende voorbeelden:

2. Herhaal de volgende woorden

Herhaal:

	TARIFIT	NEDERLANDS
bb	řhebb abbic tarbbut	granen borst op de rug dragen
mm	tammurt ammu	land zo
tt	ittu netta	hij is vergeten hij
dd	taddart iddar	huis hij leeft
ss	issu issars	hij heeft uitgespreid hij heeft gezet
řř	iřřuđ iřřurf	hij heeft geblazen hij heeft gestapt
zz	izzenz izza	hij heeft verkocht maagzuur
zz	izzi	hij heeft gemolken
ll	illuz/idjuž	hij heeft honger
rr	arrif arric	de Rif pluimen/veren
řř	ařřuđ	kleren
kk	ikkar tekka	hij is opgestaan zij is voorbijgegaan
gg	igga	hij heeft gedaan
xx	axxam	kamer

γγ	tayγaryt	(wandel)stok
ħħ	aseħħar	tovenaar
εε	taseεεat	uur

3. Lange en korte klinkers

Probeer de paren te onderscheiden.

TARFIT	NEDERLANDS
igga/iggar	hij heeft gedaan/hij bakt
icca/iccar	hij heeft gegeten/nagel
azu/arzu	villen/(op)zoeken
yuzzur/yarzzu	hij is dik (niet voor mensen)/hij zoekt
uffen/urfen	ze zijn nat/ze zijn geroosterd
asegmi/agmir	baby/markeringsteen (geeft grens eigendom aan).

Faryngalen

Een algemene techniek om deze medeklinkers uit te spreken is de tong naar achter te trekken. Dit zorgt voor meer ruimte in de mond en geeft de indruk van een dik aangezette medeklinker.

TARIFIT	NEDERLANDS	
d/ḏ	ndeř/ndeř	schudden/begraven
	adan/iḏarn	ingewanden/benen
	ardeř/arḏeř	vernietigen/lenen
ş/s	řebşeř/ibşeř	uien/hij is verwend
z/ẓ	izi/iẓi	vlieg/blaaş
	zemmar/ẓemmar	kunnen/blazen
r/ṙ	sird/siṙḏ	wassen /(iemand) aankleden

4. combinaties van twee medeklinkers

Lees voor (geen geluidsbestand):

bnadem	mens
bda	beginnen
dεa	bidden; een klacht indienen
dweř	terugkeren
ḏħa	worden

ḍřeq	loslaten
ḍwiy	ik heb gevlogen
hda	gras eten (dieren)
ḥḍa	bewaken
kmeḍ	verbranden
kmez	krabben
řqef	aanraken
řweqt	tijd
mney	ruzie maken
mqabař	tegen elkaar komen
qbeř	aanvaarden; voor
qřeb	omkeren; (bladzijde) omslaan
tfawt	licht
tḥajit	verhaal
tḥanut	winkel
třata	drie
třaxt	klei
txancit	zak

Les 3: Enkele en verdubbelde klanken

Herhaal:

TARIFIT	NEDERLANDS
bb	
řbet/řebbet	verstoppem (Imp./Onv.)
arbu/arbbu	op de rug dragen (Imp./Onv.)
xbec/xebbec	krabben (Imp./Onv.)
ħbed/ħebbed	broeden (Imp./Onv.)
mm	
tamment	honing
řmed/řemmed	leren (Imp./Onv.)
kemmeř	eindigen
mmi	mijn zoon
ff	
taffa	(hooi-)stapel
ħfed/ħeffed	uit het hoofd leren (Imp./Onv.)
yuff	hij is nat
tt	
tuři/ttaři	zij ging naar boven (Imp./Onv.)
temmut/ttmetta	zij is gestorven (Imp./Onv.)
tuřu/ttařu	zij is bevallen (Imp./Onv.)
tbedd/ttbedda	zij is gestopt (Imp./Onv.)
dd	
idřa/iddař	hij is/heeft bedekt
ięda/ięedda	hij is voorbijgegaan
yardeř/yarddeř	hij heeft vernietigd
ibda/ibedda	hij is begonnen
ṭ	
iđwa/iṭṭaw	hij is gevlogen
yardeř/yartṭeř	hij heeft geleend
ibđa/ibetṭa	hij heeft verdeeld
iwdā/ittwetṭa	hij is gevallen
ifđar/ifeṭṭar	hij heeft ontbeten
iđra/iṭṭar	hij heeft afgedaald
yudę/aṭṭan	hij is ziek (geworden)/ziekte
ittar/iṭṭar	hij heeft gebedeld/hij daalt af
yardeř/yartṭeř	hij vernietigt/hij leent
đđ	
đđawa/iṭṭaw	vliegen/hij vliegt
đđuri/iṭṭar	af dalen/hij daalt af
ṭṭ	
iđes/iṭṭes	slaap/hij slaapt (heet geslapen)
nn	
tennum	zij is gewend
tinenni	het koken

	wenni	die (daar)
n ^w	inna/in ^{wa}	hij zei/het is rijp
ss	iswa/isess issars/isrusa ifsi/ifessi iksi/ikessi	hij heeft gedronken/hij drinkt hij heeft neergezet/hij zet neer hij heeft los gemaakt /hij maakt los hij heeft meegenomen/hij neemt mee
zz	azzary izza tarzzu	erf maagzuur zij zoekt
cc	iccar icca ticcin	nagel hij heeft gegeten luizen
jj	tejja ajjaṛ	zij liet buurman
ll	qṛeε/qelleε fṛet/fellet qṛa/qella	ontwortelen ontsnappen bakken
rr	arr Arrif	teruggeven het Rif(gebied)

Les 4: Meer over verdubbelde en andere moeilijke klanken

Herhaal:

rr	array arruḍ	mening/ klerin
kk/gg	tasekkurt/tazeggurt ikkar/iggar	patrijs/plant met veel stekels hij is opgestaan/ hij bakt brood
gg/g ^w	gg/g ^w igga/ig ^{wa}	doen/bakken hij heeft gedaan/hij heeft gebakken
w/k ^w	izwed/izek ^w eḍ izwa/izek ^{wa} ihwa/ihek ^{wa} yarwi/yark ^w i yark ^w el/tarwla yark ^w i/arway iddak ^w al/adwal	hij schudde (olijf-)bomen (Imp./Onv.) hij stak over (Imp./Onv.) hij ging naar beneden (Imp./Onv.) hij vermengde (Imp./Onv.) hij liep weg /het weglopen hij mengt / het mengen hij keert terug/het terugkeren
kk/k ^w	yarkkel/yark ^w el ikkar/ik ^{wa} r	hij trapt achteruit/zij loopt weg hij stond/hij beledigde
gg	igma/iggam tguri/iggar igga aneggar	hij groeide/groeit op (Imp./Onv.) bakken/hij bakt (brood in an oven) hij heeft gedaan (de) laatste
γ/qq	iyra/iqqar iyza/iqqaz yarya/yarqq iqqim/ayimi iqqar/tyuri iqqen/tyuni	hij las/leest (Imp./Onv.) hij groef/graaft (Imp./Onv.) het was/is verlicht (Imp./Onv.) hij zit/het zitten hij leest/het lezen hij bond vast/het vastbinden
xx	axxam bexxar řmuxx	kamer stomen hersens
ḥḥ	mḥa/meḥḥa ḍḥek/ḍeḥḥek nheḍ/nehheḍ	gummen (Imp./Onv.) lachen (Imp./Onv.) bedreigen (Imp./Onv.)
hh	nha/nehha	waarschuwen (Imp./Onv.)

	fhem/fehhem	verstaan (Imp./Onv.)
εε	zεem/zεεεem zεef/zεεεef ceεεeř	durfen (Imp./Onv.) bijten (Imp./Onv.) verlichten; aanzetten

LES 5

Ameŕqi amezwaru (Deel 1) de eerste ontmoeting

a. Dialoog

Het dialoog gaat om een ontmoeting tussen een jongen (Mimun) en een meisje (Racida).

FRAGMENT 1

- Mimun: samḥ ayi, mamk am qqarn?
vergeef-mij, hoe ze aan-jou (v.) ze zeggen?
Pardon, hoe heet jij?
- Racida: Racida, i cek, mamk ak qqarn?
Racida, en jij (m.), hoe aan-jou(m.) ze-zeggen?
Racida, en jij, hoe heet jij?
- Mimun: necc, qqarn ayi Mimun.
ik, ze-zeggen aan-mij Mimun.
Ik heet Mimun
- Racida: manis cek?
waarvandaan jij (m.)?
Waar kom je vandaan?
- Mimun: necc zi Nador, i cem, manis cem?
ik uit Nador, en jij (v.), waarvandaan jij?
Ik kom uit Nador, en waar kom jij vandaan?
- Racida: necc zi Al Hoceima.
ik uit Al Hoceima.
Ik kom uit Al Hoceima.

1. əawed i min tteslid

herhaal aan wat je-hoort
herhaal

- a. samḥ ayi, mamk ak qqarn?
qqarn ayi Saeid, i cek?
qqarn ayi Jan.

b. samḥ ayi, mamk ak qqarn?
qqarn ayi Mustafa, i cek?
qqarn ayi Ton.

c. samḥ ayi, mamk am qqarn?
qqarn ayi Fatima, i cem?
qqarn ayi Annette.

2. arr x iseqsitena

geef antwoord

Voorbeeld

Vraag: mamk am qqarn?

Is aangegeven: (Fatima, i cek)

Je zegt: qqarn ayi Fatima, i cek

a. Samḥ ayi, mamk am qqarn? (Faḍma, i cem)
.....

b. Samḥ ayi, mamk ac qqarn? (Jan, i cem)
.....

c. manis cek? (zi Amsterdam, i cek)
.....

d. manis cem? (zi Utrecht, i cek)
.....

3. əawed i min tteslid

herhaal

Een andere manier om naar de naam van een persoon te vragen is door gebruik van het werkwoord 'əna' "zijn; betekenen". Een 'y' is toegevoegd aan het begin van het naamwoord 'isem' omdat het zsn na het werkwoord komt te staan. Wanneer je de zin met 'isem' begint, verdwijnt de 'y'.

Voorbeeld: min iəna yisem nnek?
Ism inu Jan

a. min iəna yisem nnek? (Mimun)
.....

b. min iəna yisem nnem? (Faḍma)
.....

c. min iena yisem nnes (zijn)? (Ton)

.....

d. min iena yisem nnes (haar)? (Anje)

.....

LES 6

Amelqi amezwaru (Deel 2) de eerste ontmoeting

FRAGMENT 2

- Mimun: mani tzeddyed?
waar jij-woont.
Waar woon jij?
- Racida: zeddyey di Rotterdam, i cek?
ik-woon in Rotterdam, en jij (m.)?
Ik woon in Rotterdam, en jij?
- Mimun: necc zeddyey da, di Utrecht. teqqard niy txedmed?
ik ik-woon hier, in Utrecht. jij-studeert of jij-werkt?
Ik woon hier, in Utrecht. Studeer jij of werk jij?
- Racida: necc qqary, i cek, min ttegged?
ik ik-studeer, en jij (m.), wat jij-doet?
Ik studeer, en jij, wat doe jij?
- Mimun: necc xeddmey.
ik ik-werk.
Ik werk
- Racida: çhal γark men sna?
hoeveel jij-hebt van jaar?
Hoe oud ben je?
- Mimun: γari tnayen u eicrin sna, i cem?
Ik-heb twee en twintig jaar, en jij?
Ik ben 22
- Racida: necc γari tmentac.
ik ik-heb achttien.
Ik ben 18

Oefeningen

4. arr x iseqsiten a geef antwoord

Voorbeeld

Vraag: mani tzeddyed? (Rotterdam)
 Antwoord: necc zeddyey di Rotterdam, i cek?

a. mani tzeddyed? (Amsterdam)

.....

b. mani tzeddyed? (Maastricht)

.....

c. mani tzeddyed? (Nador)

.....

d. mani tzeddyed? (Al Hoceima)

.....

5. Oefening in Duo's. Vraag naar de naam van je partner, waar hij/zij vandaan komt, of hij/zij werkt of studeert, en wat zijn/haar leeftijd is. Voor de leeftijd gebruik de getallen in de tabel onderaan.

Getallen

1	wahit	11	ħitac	21	wahid u eicrin	31	wahid u tlatin	101	mya u wahit
2	tnayen	12	teneac	22	tnayen u eicrin	40	arbein	200	mitayn
3	tlata	13	tlettac	23	tlata u eicrin	41	wahid u arbein	300	telt mya
4	arbea	14	arbestac	24	42	tnayen u arbein	400	arbee mya
5	xemsa	15	xemmestac	25	50	xemsin	500	xems mya
6	setta	16	settac	26	60	settin	600	sett mya
7	sebea	17	sbeetac	27	70	seb3in	700	sebe mya
8	tmenya	18	tmentae	28	80	tmanin	800	temn mya
9	tesea	19	tseetac	29	90	tesein	900	tesemya
10	ecra	20	eicrin	30	tlatin	100	mya	100 0	alf

6. Schrijf de volgende getallen voluit:

12

23

25

43

57

69

77.....

106

LES 7

Amelqi amezwaru (Deel 3) de eerste ontmoeting

FRAGMENT 3

Mimun: tzeddyed weḥdem niy ag lwalidin nnem?
jij-woont jij-alleen (v.) of met ouders van-jou (v.).
Woon je op jezelf of bij je ouders?

Racida: zeddyey ag lwalidin inu,
ik-woon met ouders mijn
Ik woon bij mijn ouders.

tfekkard ayi! ixexş ayi ad ujurey řexxu.
je-denkt mij. het-is-nodig mij zal ik-ging-weg nu.
Je herinnerde me eraan! Ik moet nu weg.

ař amur nneḍni ad nessiweř
tot keer andere zal wij-praten
We praten een andere keer.

Mimun: waxxa, al amur nneḍni. besslama!
Okee, tot keer andere. Dag!
Okee, tot een volgende keer, dag!

Racida: besslama!
Dag!

Grammatica

In de zin 'zeddyey di Rotterdam' "ik woon in Rotterdam" wordt geen voornaamwoord (ik, jij, enz.) of zelfstandig naamwoord (Mimun, een man, enz.) gebruikt. Eigenlijk is dit meer regel dan uitzondering. Je weet welke persoon wordt bedoeld door middel van voorvoegsels en achtervoegsels (pronomina), die ieder werkwoord krijgt, bv. de 'γ' in xeddmey 'ik werk' verwijst naar de eerste persoon enkelvoud, en t---d naar de tweede persoon enkelvoud.

Persoonlijke voornamwoorden (ww= werkwoord)

Enkelvoud		Meervoud	
Necc (ik)	ww-γ	Neccin (wij)	n-ww
Cek (jij, m.)	t-ww-d	Kenniw (jullie, m)	t-ww-m
Cem (jij, v.)	t-ww-d	Kennint (jullie, v.)	t-ww-nt
Netta (hij)	i-ww	Nitni (zij, m.)	ww-n
Nettat (zij)	t-ww	Nitenti (zij, v.)	ww-nt

Oefeningen

7. arr x iseqsiten a; seqsa u yark dd issawalen

geef antwoord en stel dezelfde vraag

Tip: probeer eigen gegevens in te vullen.

Voobeeld:

Vraag: mamk am/ac qqarn?

Antwoord: qqarn ayi (eigen naam)

i cek (mamk ac qqarn?)

a. mamk am/ac qqarn?

.....

i

b. manis cem/cek?

.....

i

c. çal yarm men sna?

.....

i

d. tzeddyed wehdem niy ag lwalidin nnem?

.....

i

f. teqqard niy txeddmed?

.....

i

c. TIRA (schrijven)

1. εemmar lxawi s: 'am', 'ak', 'cek', 'cem', 'necc', 'nnek', 'inu', 'nnem', niy 'nnes' (vul in)

a. Mohamed: mamk qqarn?

Marie: qqarn ayi Marie, i, mamk qqarn?

Mohamed: qqarn ayi Mohamed.

b. Marie: i cem, mamk qqarn?

Racida: qqarn ayi Racida, i, mamk qqarn?

Marie: Marie

c. Marie: Manis?

Racida: zi Al Hoceima, i?

Marie: zi Leiden.

d. Jan: isem inu Jan, i cem min iεna yisem?

- e. isem nnek Mimun, i netta, min iena yisem?
- f. isem nnes eellal, i nettat, min iena yisem?
- g. isem nnes Mimun, i necc min iena yisem?
- h. isem nnes Hemmut, i cek, min iena yisem?

2. ini man aya ma nican niy lla (Geef aan of deze uitspraken waar of niet waar zijn)

- a. Mimun zi Nador. (waar/niet waar)
- b. Racida zi Leiden. (waar/niet waar)
- c. Mimun izeddey di Rotterdam. (waar/niet waar)
- d. Racida tzeddey di Rotterdam. (waar/niet waar)
- e. Mimun izeddey di Utrecht. (waar/niet waar)
- f. Racida txeddem. (waar/niet waar)
- g. Mimun ixeddem. (waar/niet waar)
- h. Racida tzeddey weḥdes. (waar/niet waar)
- i. Mimun iqqar. (waar/niet waar)
- j. Racida yars tnayen u sicrin sna. (waar/niet waar)

Woordenlijst

TARIFIT	NEDERLANDS
εawed:	herhaal
εicrin:	twintig
ac:	jou (m.)
ad:	(=a) hulpwoord voor toekomstende tijd
ag:	met
ař:	tot
am:	jou (v.)
ametteř:	voorbeeld (m.)
ameřqi:	ontmoeting (m.)
amezwaru:	eerste (m.)
amur:	keer (m.)
arr:	antwoord geven; teruggeven
ayi:	mij
besslama:	dag! tot ziens
cek:	jij/ jou (m.)
cem:	jij/ jou (v.)
çarř:	hoeveel
dd:	richtingsaanduiding naar de spreker toe
di:	in
γari:	ik heb
γark:	jij (m.) hebt
i:	en; voor; aan
ini:	zeggen; vertellen
inu:	mijn/ van mij
iseqsiten:	vragen (m.)
iseqsiten a	deze vragen
isem:	naam (m.)
issawařen:	die/ dat spreekt
izdey:	hij woonde
izeddey:	hij woont
kennint:	jullie (v.)
kenniw:	jullie (m.)
lwalidin:	ouders (m.)
mamk:	hoe
man:	welk(e)
mani:	waar
manis:	waarvan
men	van (Ar.)
min:	wat
necc:	ik
neccin:	wij
nessiwel:	wij hebben gesproken

netta:	hij
nettat:	zij
nezdey:	wij hebben gewoond
niy:	of
nitenti:	zij (meervoud, v.)
nitni:	zij (meervoud, m.)
nneḏni:	ander(s) (amur nneḏni: een andere keer)
nnek:	jouw (m.)
nnem:	jouw (v.); van jou
nzeddey:	wij wonen
qqary:	ik ga naar school; ik studeer
qqarn:	zij (m.) noemen; zij (m.) studeren
řexxu:	nu
samḥ:	excuses; neem niet kwalijk
seqsa:	vraag
sna:	jaren (alleen na een getal of in 'čḥař ... men sna?')
teqqard:	jij studeert
tezdey:	zij heeft gewoond
tmentac:	achtien
tnayen:	twee
ttegged:	jij doet
ttesřid:	jij hoort
txedmed:	jij werkt
tzedyed:	jij hebt (ergens) gewoond
tzedyem:	jullie (m.) hebben gewoond
tzedyent:	jullie (v.) hebben gewoond
tzeddyem:	jullie (m.) wonen
tzeddyent:	jullie (v.) wonen
tzeddey:	zij woont
u:	en; wie
ugurey:	ik ging; ik liep; ik vertrok
uřa:	ook
waxxa:	O.K.; goed
weḥdek:	jij (m.) alleen
weḥdem:	jij (v.) alleen
x:	op (arr x iseqsitena: geef antwoord op deze vragen)
xeddmey:	ik werk.
yisem:	(=isem) naam
zdey:	wonen
zedyey:	ik heb gewoond
zedyen:	zij (m.) hebben gewoond
zedyent:	zij (v.) hebben gewoond
zeddyey:	ik woon
zeddyen:	zij (m.) wonen
zeddyent:	zij (v.) wonen
zi:	uit; van(af/uit)

LES 8

di tendint (Deel 1)

in de stad

a. dialoog

Ali en Mimun zijn onderweg naar een café in de buurt van Waterlooplein. Ze zijn in een bus en moeten op Centraal Station overstappen, daarna bus 12 nemen.

- εali: wa d astasyun.
 dit is (het) station
 dit is het station
- Mimun: man astasyun?
 welk station?
 Welk station?
- εali: Centraal station
 centraal station
 Het centraal Station
- Mimun: ad ndar da?
 zal wij-stappen-uit hier?
 Zullen wij hier uitstappen?
- εali: wah. yallah! ad nettef ttubis n tenεac. qat diha!
 ja. kom op. zal wij-nemen bus van 12. zie-hem daar!
 Ja, kom op! Wij nemen bus 12. Daar staat hij!
- Mimun: ttubis a ittraḡ yar Waterlooplein?
 bus-deze hij-gaat naar Waterlooplein?

Gaat deze bus naar Waterlooplein?

ɛali: wah, zi Waterlooplein ad nugur x iɖarn.
ja, vanaf Waterlooplein zal wij-lopen (op benen).
Ja. Vanaf het Waterlooplein gaan we verder te voet

Mimun: ad nɖar da?
zal wij-stappen-uit hier.
Stappen we hier uit?

ɛali: wah, yallah!
ja, kom op!
Ja, kom op!

Mimun: mani ya nraɖ?
waarheen (tk.) wij-gaan.
Waar gaan wij heen?

ɛali: ad nraɖ yar ca n lqehwa.
zal wij-gaan naar iets van café.
We gaan naar een café.

Mimun: man aya?
wat dit?
Wat is dit?

ɛali: wa d sini.
dit (m.) is een-bioscoop.
Dit is een bioscoop.

1. ɛawed i min tteslid

herhaal

- a. wa d astasyun.
- b. wa d ssuq.
- c. ta d lmektaba
- d. ta d ljamiea.
- e. win d ttubis.
- f. win d lbar.
- g. tin d řqehwa.
- h. tin d macina (trein)

2. arr x iseqsitena s 'lla' (Beantwoord deze vragen ontkennend)

Voorbeeld:

Vraag: wa d lbar? (astasyun)

Antwoord: lla! wa d astasyun

- a. wa d ssuq? (řqehwa)
lla, ta d řqehwa
- b. wa d astasyun? (ljamiea)
lla, ta d ljamiea
- c. ta d lmektaba? (lbar)
lla, wa d lbar
- d. ta d řqehwa? (ssuq)
lla, wa d ssuq
- e. tin d macina? (ttubis)
lla, win d ttubis
- f. tin d ljamiea? (ssuq)
lla, win d ssuq
- g. win d ttubis? (macina)
lla, tin d macina
- h. win d lbar? (lqehwa)
lla, tin d lqehwa

Enkelvoud		Meervoud		Als navoegsel
Wa	Deze (m.)	Yina	Deze (m.)	Znw-a
Win	Die (m.)	Yinin	Die (m.)	Znw-in
Ta	Deze (v.)	Tina	Deze (v.)	
Tin	Die (v.)	Tinin	Die (v.)	

3. yar ljumlah a s jjehd

Lees de volgende zinnen hardop voor

- a. neccin ad ndar da

- b. netta ad idar da
- c. neccin ad nettef ttubis n eicrin
- d. netta ad ittef ttubis n eicrin
- e. neccin ad nugur x idarn
- f. netta ad yugur x idarn
- g. neccin ad nrah yar ca n lqehwa.
- h. netta ad irah yar ca n lqehwa

LES 9

di tendint (Deel 2)

in de stad

Mimun: i win, man ayin?
en dat (m.), wat (is) dat?
En wat is dat?

εali: win d amkan n řeqmar. ta d lmektaba.
dat (m.) is plaats van gokken. dit (v.) is bibliotheek.
Dat is een gokhal. En dit is een bibliotheek.

Mimun: tin d řqehwa?
dat (v.) is café?
Is daar een café?

εali: wah, tin d řqehwa.
ja, dat (v.) is café.
Ja, daar is een café

Mimun: da aţtas n iwdan, mayemmi?
hier veel van mensen, waarom?
Waarom zijn hier zoveel mensen?

ɛali: nhara d řexmis; nhara d ssuq!
vandaag is donderdag; vandaag is markt.
Vandaag is het donderdag, marktdag!

Mimun: da ssuq kuř nnhar?
hier markt iedere dag?
Is er elke dag markt?

ɛali: lla, di řexmis waha.
nee, in (=op) donderdag alleen.
Nee, alleen op donderdag.

4. ussan n ssimana (dagen van de week)

ɛawed i min tteslid (Herhaal)

a. nhara d řetnayen (vandaag is maandag)

b. nhara d ttřata (dinsdag)

c. nhara d řarbee (woensdag)

d. nhara d řexmis (donderdag)

e. nhara d jjemɛa (vrijdag)

f. nhara d ssebt (zaterdag)

g. nhara d řhedd (zondag)

5. arr x iseqsitena s 'lla'

beantwoord deze vragen ontkennend

Voobeeld:

Vraag: nhara d řetnayen? (řexmis)

Antwoord: lla! nhara d řexmis.

- a. nhara d řetnayen ? (řarbee)
lla, nhara d řarbee
- b. nhara d ttřata ? (jjemea)
lla, nhara d jjemea
- c. nhara d řarbee ? (řexmis)
lla, nhara d řexmis
- d. nhara d řexmis ? (řhedd)
lla, nhara d řhedd
- e. nhara d jjemea ? (ssebt)
lla, nhara d ssebt
- f. nhara d ssebt ? (řetnayen)
lla, nhara d řetnayen
- g. nhara d řhedd ? (jjemea)
lla, nhara d jjemea

6. ɛawed i min ttesřid

herhaal

- a. ad kic raḥey yar ssuq?
Yallah akidi!
- b. ad kim raḥey yar lmektaba?
Yallah akidi!
- c. ad kim raḥey yar ljamiɛa?
Yallah akidi!
- d. ad raḥey ag Jamal yar Rotterdam?
raḥ akis!
- e. ad raḥey ag Marie yar řqehwa?
raḥ akis!

7. **ɛawed i min ttesřid**

herhaal

- a. macina ya ttraḥ ɣar Tilburg? (deze trein gaat naar Tilburg?)
wah, macina ya ttraḥ ɣar Tilburg
- b. ttubis a ittraḥ ɣar Amsterdam?
wah, ttubis a ittraḥ ɣar Amsterdam
- c. macina ya ttraḥ ɣar Utrecht?
lla, macina ya ttraḥ ɣar Tilburg
- d. ttubis a ittraḥ ɣar Leeuwarden?
lla, ttubis a ittraḥ ɣar Amsterdam

8. **arr x iseqsitena s lla**

geef antwoord ontkennend

Voorbeeld:

Vraag: txedmed kuř nnhar? (řetnayen)

Antwoord: lla, di řetnayen waha

- a. teqqard kuř nnhar? (řexmis)
.....
- b. txedmed kuř nnhar? (řarbee)
- c. ttraḥed ɣar ljamiea kuř nnhar? (řetnayen)
.....
- d. da aṭṭas n iwdan kuř nnhar? (jjemea)
.....
- e. teggurd x iḍarn kuř nnhar? (řḥedd)
.....

9. **arr x iseqsitena**

- a. mamk ak qqarn? (Mimun)
.....
- b. mamk am qqarn? (Racida)
.....

- c. manis cek? (Nador)
.....
- d. manis cem? (Al Hoceima)
.....
- e. çar̄ yark men sna? (εicrin)
.....
- f. mani tzeddyed? (Utrecht)
.....
- g. tzeddyed weḥdek? (ag lwalidin inu)
.....
- h. tzeddyed weḥdem? (ag lwalidin inu)
.....

c. TIRA (schrijven)

1. ixḍar ij n ljawab (Kies het goede antwoord)

- a. εali d Mimun raḥen zi Centraal Station yar Waterloooplein:
1. x iḍarn 2. di ttubis 3. di macina
- b. raḥen yar:
1. řqehwa 2. sini 3. lmektaba
- c. raḥen zi Waterloooplein yar řqehwa:
1. di ttumubin 2. di ttubis 3. x iḍarn
- d. raḥen di nnhar n:
1. řetnayen 2. ttřata 3. řexmis
- e. din ssuq di:
1. řarbee 2. řexmis 3. jjemea

2. εemmar lxawi s: 'wa', 'win', 'ta', 'tin' (vul in)

Voorbeeld

Vraag: man aya?

... d abrid

antwoord: wa d abrid

- a. man aya?
... d astasyun

b. man aya?
... d taseεεat

c. man ayin?
... d ttubis

d. man ayin?
... d tamyart

e. man aya?
... d lmektaba

f. man ayin?
... d ssuq

3. εdeř awařen ig illan jar řeqwas

verbeter de werkwoorden tussen haakjes

a. cek (zdey) di Rotterdam; necc (zdey) di Utrecht.

b. neccin ad (raħ) yar tendint di ttubis.

c. necc (yar) εicrin sna; i cem, çarř (yar) men sna?

d. necc (xdem) di Utrecht.

e. neccin ad (třef) ttubis n εicrin.

Grammatica: Vervoeging van het werkwoord 'zdey' (wonen)

Onvoltooid		Voltooid		toekomende tijd	
necc zeddyey	Neccin nzeddey	zedyey	nezdey	ad zedyey	ad nezdey
cek tzeddyed	kenniw tzeddyem	tzedyed	tzedyem	ad tzedyed	ad tzedyem
cem tzeddyed	kennint tzeddyent	tzedyed	tzedyent	ad tzedyed	ad tzedyent
netta izeddey	Nitni zeddyen	izdey	zedyen	ad izdey	ad zedyen
nettat tzeddey	Nitenti zeddyent	tezdey	zedyent	ad tezdey	ad zedyent

Woordenlijst

TARIFIT	NEDERLANDS
εemmar:	vul (in)
abrid:	weg (m.)
ameḥḍar:	student; leerling (m.)
amkan:	plaats (m.)
astasyun:	station (m.)
aṭṭas:	veel
aya:	dit (man aya?: wat is dit?)
ayin:	dat (man ayin?: wat is dat?)
ca:	enige; wat; iets (ca n lqehwa: een café)
d:	is (zijn); en
da:	hier
diha:	daar
din	daar
ya:	hulpwoord voor toekomstige tijd
yar:	1) naar 2) drukt bezit uit (yari: ik heb)
iḍarn:	voeten (m.) (a nugur x idarn: wij gaan te voet)
ij:	een
irah:	hij ging (ad irah: hij zal naar..)
ittraḥ:	hij gaat
iwdan:	mensen (m.)
ixḍar:	kies
jjemεa:	vrijdag (v.)
kidi:	met mij
kidek:	met jou (m.)
kidem:	met jou (v.)
kides:	met hem/haar
kuř:	elk(e)
ljamiea:	universiteit (v.)
ljawab:	antwoord (m.)
řarbee:	woensdag (m.)
lbar:	koffiehuis; kroeg; café (m.)
řeqmar:	gokken (m.)
řetnayan:	maandag (m.)
řexmis:	donderdag (m.)
řḥedd:	zondag (m.)
lla:	nee
lmektaba:	bibliotheek; boekwinkel (v.)
lmektabat:	bibliotheken; boekwinkels (v.)
řqehwa:	koffie; koffiehuis/café (v.)
lxawi:	lege ruimte (m.) (εemmar lxawi: vul in)
macina:	trein (v.)
macinaya:	deze trein (v.)
mayemmi:	waarom
n:	van

n̄dar:	wij gaan uitstappen (na 'ad')
net̄tef:	wij namen (ad net̄tef: wij gaan nemen)
nettraḥ:	wij gaan
nhara:	vandaag (m.)
nnhar:	dag (m.) (nnhar n řexmis: de dag van donderdag)
nraḥ:	wij gingen (ad nrah: wij zullen gaan (naar))
nugur:	wij zijn geweest/hebben gelopen
qat:	daar is het/hij
raḥ:	gaan
raḥey:	ik ging
raḥent:	zij (v.) gingen
s:	met
sini:	bioscoop (m.)
ssebt:	zaterdag (m.)
ssimana:	week (v.)
ssuq:	markt (m.)
ta:	dit/deze (v.)
taddart:	huis (v.)
tamyart:	vrouw
taseēeat:	horloge; klok; uur (v.)
tenεac:	twalf
tendint:	(=tandint) stad (v.)
tin:	dat/die (v.)
traḥ:	het/zij ging
traḥed:	jij ging
traḥem:	jullie (m.) gingen
traḥent:	jullie (v.) gingen
ttraḥ:	het/zij gaat
ttraḥey:	ik ga
ttraḥed:	jij gaat
ttraḥem:	jullie (m.) gaan
ttraḥen:	zij (m.) gaan
ttraḥent:	zij/jullie (v.) gaan
ttubis:	bus
ttubisa:	deze bus
ttumubin	auto
ṭtef:	vangen
ussan:	dagen (m.)
wa:	dit/deze (m.)
wah:	ja
waha:	alleen
wawař:	(=awař) woorden; spraak (m.)
win:	dat; die (m.)
wis:	gaat vooraf aan rangtelwoorden (wis třata: de derde)
yallah:	kom! ga mee! (yallah akidi: kom met mij mee!)

LES 10

ameŕqi wis tnayen (Deel 1)

De tweede ontmoeting

a. dialoog

Mimun komt Racida weer tegen in Rotterdam, haar woonplaats. In beginsel herkent Racida Mimun niet. Mimun wijst terug naar de eerste ontmoeting, en legt uit dat hij op bezoek is bij een vriend. Alweer heeft Racida geen tijd om te praten. Mimun's verzoek of hij mee tot haar school mag lopen wordt afgewezen. Een andere keer misschien.

Mimun: Racida!

Racida: samḥ ayi, min teɛnid?
vergeef mij, wie jij-bent?
pardon, wie ben jij?

Mimun: necc d Mimun, tæeqřed xafi?
ik ben Mimun, jij-herinnert op-mij?
Ik ben Mimun, Weet je nog wie ik ben?

Racida: ssney cek?
ik-ken jou?
Ken ik jou?

Mimun: nemmeŕqa di Utrecht!
wij-ontmoeten-elkaar in Utrecht.
Wij hebben elkaar in Utrecht ontmoet!

Racida: axyar! samḥ ayi aṭṭas! mamk tellid?
oh ja! vergeef mij zeer. hoe jij-bent?
Oh ja! Neem me niet kwalijk! Hoe gaat het met je?

Mimun: mliḥ, i cem?
goed, en jij?
Goed, en met jou?

Racida: mliḥ, cukran. min ttegged di Rotterdam?
goed, dank je. wat jij-doet in Rotterdam?
Goed, dank je. Wat doe jij in Rotterdam?

Mimun: usiy dd yar ij (n) umeddukeŕ inu. i cem, mani teggurd?
ik-kwam hierheen naar een (van) vriend mijn. en jij, waar jij-loopt-heen?

Ik ben op bezoek geweest bij een vriend van mij. En waar ga je naartoe?

Racida: necc ggury yar lmedrasa.
ik ik-loop naar school.
Ik ga naar school.

Mimun: yarm ca n řweqt ad nessiweř cwayt?
heb-jij (v.)-wat van tijd zal wij-spreken een-beetje?
Heb jij tijd voor een praatje?

Racida: samḥ ayi, war yari bu řweqt. ař amur nneḍni ad nessiweř.
vergeef-mij, niet bij-mij geen tijd. tot keer andere zal wij-praten.
Sorry, ik heb geen tijd. We praten een andere keer.

Mimun: ad kidem ugury ař lmedrasa?
zal met-jou (v.) ik-liep tot school.
Zal ik je meelopen naar school?

Racida: lla, ař amur nneḍni, besslama!
nee, tot keer ander, dag!
Nee, tot een volgende keer!

Mimun: waxxa, besslama. ař amur nneḍni.
okee, dag. tot keer andere.
Dag, tot een volgende keer!

b. Mondelinge oefeningen

Uitspraak (combinatie n+t, combinatie i+a, combinatie van n+ř/l, stomme 'd'):

De 't' in 'min teenid' "wie ben jij" wordt uitgesproken zoals de 't' in het woord "tijd" en niet zoals de 'th' in het Engelse woord 'thin' "dun".

In de zin 'sameh ayi attas' wordt de 'i' helemaal niet uitgesproken; dat komt omdat in het Tarifit mag je geen twee klinkers achter elkaar uitspreken: in sommige gevallen voeg je een 'y' tussen de twee klinkers. Dit is hier ook mogelijk; je mag dus of 'sam.ḥay.aṭ.ṭas' of 'sam.ḥa.yi.yaṭ.ṭas' zeggen.

In de vraagzin 'yarm ca n řweqt?' "heb je wat tijd?" wordt de 'ř' van 'řweqt' niet uitgesproken, omdat er een 'n' voor staat. Dit geldt altijd voor de 'n' gevolgd door 'l/ř' (bv. 'n lmedrasa' "van de school". De 'n' en de 'l' moeten tot verschillende woorden horen. In 'nlemmed' "wij leren" wordt de 'l' wel uitgesproken!.

De eerste 'd' in 'ad kidem ugury' "zal ik met je meelopen" wordt niet uitgesproken; je hoort dus 'a.ki.dem.mu.gur.ey.'

1. ɛawed i min ttesřid

a. mamk tellid?

mliḥ, i cek, mamk tellid?

- b. mamk illa Jan?
mliḥ, i cek, mamk tellid?
- c. mamk tella Marie?
mliḥ, i cek, mamk tellid?
- d. mamk tellid cem?
mliḥ, i cem?
- e. mamk tellid cem?
mliḥ i cek?

2. εawed i min ttesřid

- a. γari řweqt
war γari bu řweqt
- b. γari lkitab (ik heb een boek)
war γari bu lkitab
- c. γari ttumubin
war γari bu ttumubin
- d. γark taddart (jij (m.) hebt een huis)
war γark bu taddart
- e. γari řweqt
war γari bu řweqt
- f. γari lkitab
war γari bu lkitab
- g. γars taseεεat
war γars bu tseεεat

3. arr s lla x min ttesřid

Beantwoord de volgende vragen ontkennend

Voorbeeld: γarm ca n stilu? (heb je een pen?)
lla, war γari bu stilu

- a. γarm ca n ttumubin?

lla, war ɣari bu ttumubin

- b. ɣark ca n řweqt?
lla, war ɣari bu řweqt
- c. ɣark ca n lkutub? (heb je boeken?)
lla, war ɣari bu lkutub
- d. ɣarm ca n stilawat? (heb je pennen?)
lla, war ɣari bu stilawat
- e. ɣarm ca n řefřus? (heb je geld?)
lla, war ɣari bu řefřus
- f. ɣark ca n umeddukeř?
lla, war ɣari bu umeddukeř
- g. ɣarm ca n ddiftar? (heb je een schrift?)
lla, war ɣari bu ddiftar

Bezittelijke voornaamwoorden

inu (lkitab inu)	mijn boek	nney (lkitab nney)	ons boek
nnek (lkitab nnek)	jouw boek	nwem (lkitab nwem)	jullie (m.) boek
nnem (lkitab nnem)	jouw (v.) boek	nkent (lkitab nkent)	jullie (v.) boek
nnes (lkitab nnes)	zijn boek	nsen (lkitab nsen)	hun (m.) boek
nnes (lkitab nnes)	haar boek	nsent (lkitab nsent)	hun (v.) boek

De vorm ɣar-vnw. +znw.(ɣar-i; ɣar-k, enz.) is het equivalent van hebben+znm.

ɣar-i lkitab	ik heb een boek	ɣar-ney lkitab	wij hebben een boek
ɣar-k ...	jij (m.) ...	ɣar-wem ...	jullie (m.) ...
ɣar-m ...	jij (v.) ...	ɣar-kent ...	jullie (v.) ...
ɣar-s ...	hij ...	ɣar-sen ...	zij (m.) ...
ɣar-s ...	zij ...	ɣar-sent ...	zij (v.) ...

necc qqareɣ	-ayi (issen ayi)	-ayi (iwca ayi)	
cek teqqared	cek (issen cek)	-c (iwca c)	
cem teqqared	cem (issen cem)	-m (.....)	
netta	it/t (.....)	-s (.....)	
nettat	itt/tt (.....)	-s	
kenniw	ken (.....)	-wem	
kennint	kent (.....)	-kent	

nitni	ten (.....)	-sen	
nitenti	tent (.....)	-sent	

4. εawed i min ttesřid

- a. mani teggurđ?
necc ggury ęar lmedrasa, i cek
uřa d necc
- b. mani teggurđ?
necc ggury ęar řqehwa, i cem?
uřa d necc
- c. mani teggurđ?
necc ggury ęar ljamiea, i cek?
uřa d necc
- d. mani teggurđ?
necc ggury ęar ssuq, i cek?
uřa d necc

5. arr x iseqsitena s wawař i dak immewcen (Geef antwoord: gebruik de woorden tussen hakjes)

Voorbeeld: teggurđ ęar řqehwa? (lmedrasa)
lla, ggury ęar lmedrasa

- a. teggurđ ęar řqehwa? (lmektaba)
lla, ggury ęar lmektaba
- b. teggurđ ęar taddart? (lbar)
lla, ggury ęar lbar
- c. teggurđ ęar ljamiea? (ssuq)
lla, ggury ęar ssuq
- d. teggurđ ęar ttubis (macina)
lla, ggury ęar macina
- e. teggurđ ęar Rotterdam? (Leiden)
lla, ggury ęar Leiden

- f. teggurd ɣar lbar? (lmektaba)
lla, ggury ɣar lmektaba

6. arr x iseqsitena s wawař i dak immewcen

ametteř: cek teggurd ɣar lmedrasa? (netta)
lla, netta iggur ɣar lmedrasa

- a. cek teqqard di Utrecht? (nettat)
.....
- b. cek txedmed? (nitni)
.....
- c. kennint teqqarnt? (nitenti)
.....
- d. tzeddyed weħdek? (nettat)
.....
- e. ttraħed ɣar ljamiea kuř nnhar? (netta)
.....

7. arr x iseqsitena s 'zdey' + din

Vul in de juiste vorm van het ww 'zdey'+ din (wonen+daar)

Voorbeeld: min ttegged di Utrecht?
zeddyey din

- a. min ittegg Mimun di Leiden?
.....
- b. min ttegg Mimunt di Utrecht?
.....
- c. min ttegged cek di Utrecht?
.....
- d. min ttegged cem di Rotterdam?
.....
- e. min tteggem kenniw di Tilburg?
.....

c. TIRA (schrijven)

1. ini man aya ma nican niy lla (Geef aan of deze uitspraken wel of niet waar zijn)

- a. Mimun issen Racida.
- b. Racida teeqeř x Mimun.
- c. Racida d Mimun mmeřqan di Utrecht.
- d. Racida d Mimun mmeřqan di Rotterdam.
- e. Racida d Mimun ssiwřen ařtas.
- f. Mimun yugur ag Racida ař lmedrasa
- g. Mimun ħars ameddukeř di Rotterdam

2. ixđar ij n ljawab zi řrata i dak immewcen (Kies het goede antwoord)

- a. min ittegg Mimun di Rotterdam?
 - a. ixeddem din
 - b. iqqar din
 - c. irah ħar ij (n) umeddukeř nnes

b. min ttegg Racida di Rotterdam?

- a. txeddem din
- b. teqqar din
- c. traħ ħar ij n tmeddukeřt nnes

c. Racida d Mimun war ssiwřen ca ařtas minzi:

- a. Racida war teeqiř x Mimun
- b. Mimun war ħars bu řweqt.
- c. Racida war ħars bu řweqt.

3. εemmar lxawi s 'nwem', 'inu', 'nney', 'nsent' niy 'nnes'.

- a. mimun irah ħar umeddukeř
- b. necc ggury ħar umeddukeř
- c. neccin, ameddukeř izeddey di Amsterdam.
- d. kenniw, ameddukeř zi Arnhem.
- e. nitenti raħent ħar umeddukeř

TARIFIT

axyar:
 ameddukeř:
 bu:
 cukran:
 cwayt:
 dak:
 ddiftar:
 din:
 ggury:
 ħarm:
 ħars:
 illa:
 immerħqa:
 immewcen:
 iqqar:
 issen:
 ittegg:
 ittmeřqa:
 ixeddem:
 řeffus:
 lkitab:
 lkutub:
 lmedrasa:
 řqa:
 řweqt:
 ma:
 meřqa:
 minzi:
 mliħ:
 mmeřqan:
 mmeřqant:
 mmeřqiy:
 nemmeřqa:
 nettmeřqa:
 nican:
 nneđni:
 nnekc:
 nnes:
 ssiwřen:
 ssney:
 stilawat:
 stilu:
 tæeqřed:
 taddart:

WOORDENLIJST
NEDERLANDS

ah juist! nu ik snap he!t
 vriend (m.)
 tweede deel van het gepaard ontkennend partikel
 bedankt (ontleend uit het Arabisch)
 een beetje
 aan jou
 schrift/notitieboek
 daar
 ik ga/loop
 jij (v.) hebt; jij bezit
 hij/zij heeft; zij bezit
 het is/bestaat
 hij heeft ontmoet
 gegeven
 hij studeert
 hij weet
 hij doet
 hij ontmoet
 hij werkt
 geld
 boek
 boeken
 school
 ontmoeten; (iemand)ophalen
 tijd
 of
 (=řqa)ontmoeten
 omdat
 goed
 zij (m.) hebben (elkaar) ontmoet
 zij (v.) hebben (elkaar) ontmoet
 ik heb ontmoet
 wij hebben ontmoet
 wij ontmoeten
 goed/juist; het/dat klopt
 (=nneyni) ander(e)
 (d + necc) ik ben het
 zijn/haar; van hem/haar
 zij hebben gesproken
 ik weet/ken
 pennen
 pen
 jij herinnert je
 huis

teɛnid:	jij bent (verwijst naar persoons kenmerken zoals naam, functie, enz.)
teɛqeř:	zij herinnerde zich
teɛqiř:	zij herinnert zich niet (na 'war')
teggurd:	jij gaat
tella:	het/zij is/bestaat
tellid:	jij bent/bestaat
temmeřqa:	zij heeft ontmoet
temmeřqam:	jullie (m.) hebben ontmoet
temmeřqant:	jullie (v.) hebben ontmoet
temmeřqid:	jij hebt ontmoet
teqqar:	zij studeert/gaat naar school
tira:	schrijven
třata:	drie
tmeddukeřt	(=tameddukeřt) vriendin
tseεεat:	(=taseεεat) uur; horloge; klok
ttegg:	zij doet
ttmeřqa:	zij ontmoet
ttmeřqam:	jullie (m.) ontmoeten
ttmeřqan:	zij (m.) ontmoeten
ttmeřqant:	zij (v.) ontmoeten
ttmeřqiy:	ik ontmoet
ttmeřqid:	jij ontmoet
txeddem:	zij werkt
uřa:	ook; en
umeddukeř:	(=ameddukeř) vriend
usiy:	ik kwam (met 'dd')
xafi:	op/over mij

Basis woordenlijst Tarifit-Nederlands

Nummers verwijzen naar de les waar een woord voor het eerst werd gebruikt. Woorden zonder nummers zijn niet gebruikt in dit boek.

TARIFIT

NEDERLANDS

Ɛ

ɛellal:8	Allal
ɛad:11	nog (ɛad d imezzyanen: ze zijn nog jong); net (rexxu ɛad i swiy: ik heb net gedronken)
ɛali:5	voornaam (m.)
ɛalikum:10	op jullie (alleen in ssalamu ɛalikum)
ɛam:18	een jaar (m.)
ɛamayen:9	twee jaar
ɛayen:	(=raja) wachten (ɛayen ayi: wacht op mij)
ɛarn:	duwen
ɛawed:5	en; herhaal
ɛbar:	meten; bedriegen, misleiden (ɛbar x hedd: iemand bedriegen)
ɛbed:	bidden
ɛcar:15	tien
ɛda:	voorbijgaan
ɛdeř:11	herstellen; verbeteren
ɛecra:14	tien
ɛellal:8	voornaam (m.)
ɛemmar:6	(in)vullen
ɛemmars:10	nooit
ɛebbez:	(=ɛemmec)drukken; (ɛebbez x ubutun: op een knop drukken)
ɛemmec:	(=ɛebbez)
ɛentitney:15	onze tante
ɛeṭṭar:16	laat zijn
ɛicrin:5	twintig
ɛiyyed:14	religieus feest vieren
ɛjeb:8	bevallen (teɛjeb ak taddarta?: bevalt het jou dit huis?)
ɛřayen:14	bijna
ɛři:16	voornaam (m.)
ɛmaruc:11	voornaam (m.)
ɛqeb:9	onthouden; herkennen.
ɛqeř:7	teruggaan (ad ɛeqben: zij zullen terug gaan)
ɛzizek:15	jouw (m.) oom
ɛzizi:15	mijn oom

a

abarkan:9	zwart (m.)
abrid:6	weg (m.)
ac:5	wat (alleen in 'ac x bark' (Ar.): hoe gaat het met je?)
acemřař:9	wit (m.)
ad:5	hulpwoord voor toekomstende tijd
adef:11	ga naar binnen (adef dd: kom binnen)
af:12	vinden
ag:5	met
agi:	weigeren; nee zeggen
ayrum:11	brood
ahlal:8	welkom
ahlan:11	welkom
ařenjira:17	deze jongen
ak:5	jou (m.)
akar:	stelen
kidek18:	(=kidek) met jou (m.)
akidem:18	met jou (v.)
akim:8	met jou (v.)
akis:6	met hem/haar
aksum:8	vlees (m.)
ař:5	tot
ařy:	klimmen; omhoog gaan.
am:5	jou (v.)
amaknaw:13	(amaknaw řebda: zoals altijd)
aman:8	water (mv. m.)
ameddukeř:7	vriend (m.)
amedyaz:	troubadour; zanger
amehdar:6	student/leerling (m.)
ameřqi:5	ontmoeting (m.)
amen:11	zoals (amen xsen: zoals zij willen)
amenni:10	op die manier (amenni i ttesřiy: zo heb ik gehoord)
amensi:14	avondeten
ametteř:5	voorbeeld (m.)
amezwaru:5	eerste (m.)
amezzuy:	oor (AlH.)
amkan:6	plaats (m.)
ammu:	(=amya) zo; op deze manier
amur:5	keer
aney:9	ons
anewji:	gast
anzar:10	regen
anzarn:	(= tinzar) neus
aqa:9	zijn; (aqa + naam: hier is; aqa c: hier ben je)
aqdim:	oud; ouderwets
aqemmum:18	mond
aqzin:19	hond
arβea:15	vier

arbein:9	veertig
arbeε:9	vier (arbeε snin: vier jaar)
arzu:8	zoeken
ari:12	schrijven
arr:5	(arr x:) geef antwoord; geef terug
arradyu:18	(kk arradyu: een rötgenfoto laten maken)
arrahet:16	rust
arrbeε:	een kwart
arruđ:14	kleren
arruz:	rijst
arzu:11	zoeken
as:11	(pers. vnw.) hem/haar; (ww.)as dd: hier komen
asegg°as:	jaar
asemmam:	zuur. ayi yasemmam: karnemelk (Nador)
asen:9	hun (m.)
astasyun:6	station
atay:8	thee
ataya:8	deze thee
aṭṭas:6	veel
awař:9	woord(en); gesprek
awařen a:8	deze woorden
awarni:14	na; achter
aweđ:17	bereiken
awem:9	jullie (m.)
awessar:	oude man
awy:9	meenemen
awray:9	geel (m.)
axyar:7	ah juist! nu snap ik 't!
ayi:	melk (Nador); karnemelk (AlH.).
ayraw:	mouw
ayrum:8	brood
aya:6	dit (man aya?: wat is dit?; aya?: alleen dit?)
aydi:	(m. iṭan) hond
ayetmak:15	jouw (m.) broers
ayi:5	mij
ayin:6	dat (man ayin?: wat is dat?)
ayujiř:	wees
Racida:5	voornaam (v.)
azeg°ay:9	rood (m.)
azellif:18	hoofd
aziza:9	blauw (Nador); groen (AlH.)
azgen:16	de helft

b

baba:15	mijn vader
babak:15	jouw vader

babas:15	zijn/haar vader
bacekliṭ:9	fiets (v.)
balun:16	(voet)bal (m.)
barra:20	buiten
baṭaṭa:8	aardappelen
bda:9	beginnen
bḍa:	(ver)delen
beddeř:9	veranderen
beddu:	het begin
belli:17	dat
besslama:5	dag! tot ziens
bezzez:17	dwang
bik:8	van jou (alleen in marḥba bik: je bent welkom)
Biljik:16	België
binda:	verband
birra:11	bier
břa:	zonder
bnadem:	men
bu:7	ontkennend lidwoord (war...bu...); degene met (bu řeffus: degene met (veel) geld)
bula:	knikkers

C

ca:6	enige; wat; iets (ca n řqehwa: een café)
caca:	aarzelen
cawar:	overleggen
cc:8	eten (ww.)
ccyeř:17	werk; (war illi d ccyeř nnek: daar heb je niks mee te maken)
ceεεeř:8	aansteken
cek:5	jij/jou (m.)
cekk:	twijfelen
cekkar:	bedanken
cem:5	jij/jou (v.)
cemm:	ruiken
cetka:	klagen (cetka zi hedd: van iemand klagen)
char:18	maand
chur:16	maanden (na een getal van 3 t/m 10)
ḥař:5	hoeveel
ksiy:12	ik heb meegenomen/opgetiřd
cukran:7	bedankt
cway:8	(=cwayt) beetje; s cway cway: řangzaam
cwayt:7	een beetje

d

d:6	is (zijn); en
-----	---------------

da:6	hier
dak:7	(= d + ak) aan jou (m.)
dam:18	(d + am) aan jou (v.); voor jou
daxeř:8	binnen (yar daxeř: naar binnen)
dayes:11	in het/hem/haar
daysen:11	in hun/hen/ze
dd:5	geeft richting aan naar de spreker toe (awi dd: neem mee hiernaatoe = breng)
ddat:17	lichaam
ddexxan:17	tabak; het roken
ddhen:11	boter
ddiftar:7	aantekboekje
di:5	in
diha:6	daar
din:7	daar
drus:8	een beetje; weinig
du-lhijja:14	moslim maand
dwel:17	terugkeren

ḍ

ḍaḍ:	vinger (m.)
ḍar:15	(ww.) uitstappen; (zn. m.) voet; been
ḍu/ḍew:	vliegen

e

ecc8:	(=cc) eten
ejj11:	(=jj) laten
exs8:	(=xs) willen

f

fad:	dorst
fakansiy:10	vakantie (m.)
familiyya:14	familie
farḥ:14	blij worden
Faḍma:13	voornaam (v.)
Fatima:5	voornaamwoord (v.)
Fetṭuc:15	voornaam (v.)
fekkar:5	denken; doen denken aan
ffey:14	ga naar buiten
fiřu:	draad
firma:12	firma
Fransa:11	Frankrijk
fud:18	knie

fus:18

hand

g

gar:	brood bakken
gg:11	doen
g ^o :	kneden
ggaj:	verhuizen
gma:	groeien
gmar:	jagen
gura:	achter blijven

γ

γar:6	naar; (γari: ik heb; γark: jij hebt, γars: hij heeft, enz.); (ww.) studeren (iqqar: hij studeert)
γarr:	verleiden
γars:14	(ww.) slachten
γars:	scheuren
γawec:	babbelen; onzin vertellen
γaweř:	kom hier
γayita:14	koekjes
γebba:	meer dan genoeg hebben
γecc:	bedriegen
γennej:	zingen
γennen:	dwars zitten
γez:	graven
γfeř:	(seyfeř: iemand onverwachts pakken)
γiř:10	denken; geloven (ttyiř ayi: ik dacht)
γiyyar:	veranderen
γufa:	benauwd voelen

h

ha:	hier is (aanwijzend)
hna:	in vrede zijn
hudd:	dreigen
hwa:	dalen; omlaag gaan

ḥ

ḥa:	net (ḥa yugur: hij is net vertrokken)
ḥabut:	(irar ḥabut: tikkertje spelen)
ḥada:	aanraken

ḥart:	ophalen (ḥart x ḥedd: iemand inhalen)
Hasan:11	voornaam (m.)
ḥaweř:	voorzichtig zijn
ḥaz:	opzij schuiven; iets op de zijkant laten/reserveren
heddu:17	voornaam (m.)
ḥeff:	(iemand's)haar knippen
ḥenna:	(= jida) oma
ḥewwes:	te veel/alles (op een illegale manier) meenemen
ḥfed:	uit het hoofd weten
ḥfa:	řmus iḥfa: de mes is bot
ḥiyyed:	uit de weg blijven; vermijden
ḥmed:	ḥmed Arbbi: God bedanken
ḥsen:12	beter
ḥuma:12	zo dat; om te

ì

i:5	en; voor; aan
iḍarn:6	voeten; benen (a nugur x iḍarn: wij gaan te voet)
iḍennad:10	gisteren
iḍeř:11	slaap
iḍewřan:15	schoonfamilie
ig:12	(=i) die; wie
iḥenjirn:10	kinderen
iḥři:17	het/hij is niet goed (na 'war')
ij:6	een
ijeel:16	maakt (zie llaḥ ijeel lbaraka)
ikarri:14	ram
iřef:	varken
iřem:	huid
iři:18	(in voorwaardelijke tijd (conditionalis)): dan (imři war ixš, iři war itruḥ din: als hij het niet wilde, zou hij daar niet geweest zijn
iři:11	zijn (jj ad iřin: let niet op hen); bestaan
illa:7	behalve; het is/bestaat
imeddukař:11	vrienden
imeḥḍarn:11	leerlingen; studenten
imezzyanen:11	klein (m. mv.)
imři:18	indien; als
immeřqa:7	hij heeft ontmoet
immewcen:7	is gegeven
imseřmen:14	moslims
inewjiwen:	gasten
ini:5	zeg
inu:5	mijn; van mij
iqqar:7	hij studeert (ww. ȳar)
irar:14	spelen

iseřman:14	vis
iseqsiten:8	vragen
iseqsitena:5	deze vragen
ism:5	naam
iřmeđ:16	(het is) koud
itt:18	het; haar
ittett:14	hij eet (ww. cc)
ittxeřřan:9	(=ixessen) wat nodig is
iwa:12	goed...; nou
iwdan:6	mensen
ixđar:6	kiezen
ixf:17	zelf; hoofd
izi:	1)vlieg 2)izi timessi: het vuur poken
izi:	galblaas

j

Jamal:6	voornaam (m.)
Jamila:11	voornaam (v.)
jar:9	tussen
jawar:	zwanger zijn (van een dier)
jbed:	trekken
jida:	oma (=ħenna.)
jj:11	laten
jjben:	kaas (meestal van een geit)
jjdid:11	nieuw
jjemea:6	vrijdag
jjihet:	kant
jjiran:11	buren
jmeε:17	verzamelen; samenvoegen (tejmeε ix f nnes: zij is getrouwd)

k

kemmeř:14	klaar zijn; beëindigen
kennint:5	jullie (v.)
kenniw:5	jullie (m.)
kfa:16	het is genoeg
kidek:6	genoeg voor ons
kidem:6	met jou (m.)
kides:6	met jou (v.)
kidi:6	met mij
kilu:16	kilo
kk:18	voorbijgaan
kkar:16	opstaan
kkwar:	beledigen
kkes:18	trek af; verwijder

ktar:17
kuř:6

meer
elk(e)

I

labas:8
labudda:8
lala:
řarbee:6
lbar:6
lbaraka:16
řbit:11
řebda:13
řebyut:11
řefđur:14
řeffus:7
řehřar:17
řehmu:10
řekninaya:12
řeqmar:6
řeqwas:9
řetnayen:6
řexmi:18
řexmis:6
řexxu:11
řfeřfeř:16
lfilma:10
řřar:16
řředd:12
řředd:6
řřeqq:11
řřib:15
řřid:14
lista:9
ljamiea:6
ljarida:12
ljaridat:12
ljawab:6
lkas:16
lkitab:7
lkitabın:12
lkutub:7
lla:6
llilet:11
llin:13
Lmayrib:10
řmed:

goed; geen probleem
verplicht; nodig
(iemand) uit zijn huis weggagen
woensdag
koffiehuis; café
zegening; benedictie (llah ijæl lbaraka: God zegene je)
kamer
altijd
kamers
(=aryyeq) ontbijt
geld
wat door de religie is toegestaan
hitte; warmte
deze pil
gokken
haakjes
maandag
(=xmi =xmini) wanneer
donderdag
nu
paprika
deze film
het weer
grens
zondag
gelijk (yark řřeqq: je hebt gelijk)
onfatsoenlijkheid; slechte manieren
religieus feest
lijst
universiteit
krant
kranten (ook ljara'id)
antwoord
glas
boek
dat boek
boeken
nee
nacht
zij/die (m.) zijn niet (na 'war')
Marokko
leren

lmedrasa:7	school
lmektaba:6	bibliotheek; boekwinkel
lmueellim:9	leraar
lmueellima:17	lerares
řqa:7	ontmoeten
řqehwa:6	koffie; koffiehuis
lwalidin:5	ouders
řweqt:7	tijd
lxawi:6	lege ruimte
řxedmet:12	werk; baan
řxir:9	overvloed; menigte

m

ma:7	of
maca:8	maar
macina:6	trein
macinaya:6	deze trein
mařa:12	als
Mammat:14	voornaam (v.)
mamk:5	hoe
man:5	welk(e)
mani:5	waar
manis:5	waar vandaan
marra marra:11	af en toe (Ar.)
marra:14	alle
martayen:12	twee keer
marħba:8	welkom
mayar:17	waarom
mayemmi:6	waarom
mbark:14	gefiliciteerd (mbark řeid: God zegene uw feest)
meřmi:9	wanneer
meřqa:7	ontmoeten
men:5	van (in zinnen zoals: ĉař ģark men sna?: hoe oud ben jij?) (let. 'hoeveel van jaren heb jij ?
min:5	wat
minzi:7	omdat
mliħ:7	goed
myar:11	groot worden
mma:8	dat (mamk mma teksed: zoals je wilt)
mmis:17	zijn/haar zoon; de zoon van
msar:16	gebeuren
mucc:19	kat
munsew:10	eten ('s avonds)
musiq:11	muziek
Muħemmed:11	voornaam (m.)
Muħend:10	voornaam (m.)

n

n:6	van
Najat:9	voornaam (v.)
ndeh:12	rijden; leiden
necc:5	ik
neccin:5	wij
nehřa:8	zonder; hoeft niet
nemřar:10	wij hebben elkaar gezien
neqqar:10	wij zeggen (ww. ini); wij studeren (ww. řar)
neřř:16	de helft.
netta:5	hij
nettat:5	zij
nttett:14	wij eten (ww. cc)
nhara:6	vandaag
nican:7	goed; klopt
nini:	wij zullen zeggen (na ad) (ww.
nitenti:5	zij (v.)
nitni:5	zij (m.)
niy:5	of
nnedni:7	(=nneyni) ander(e)
nneenaε:10	mint (gebruikt in thee)
nnek:5	jouw (m.); van jouw
nnej:11	(=sennej) boven
nnem:5	jouw (v.)
nnes:7	zijn/haar
nneđni:5	een/de andere (= nneyni)
nneyni:5	een/de andere
nnhar:6	dag (nnhar n řexmis: (de dag van) donderdag
nni:8	die; dat (na naamwoorden)
nnit:18	zelf (iggi itt nnit: hij heeft het zelf gedaan)
nsen:11	hun (m.)
nwem:17	(van) jullie (m.)

q

qabeř:17	zorgen
qamariru:16	kelner (uit het Spaans)
qarn:12	verbinden; samenvoegen
qarreb:8	kom dicht(er) (qarreb řar daxeř: kom binnen)
qat:6	daar is het/die
qim:9	gaan zitten
qqes:18	pijn doen; bijten
qseř:17	moeilijk/hard zijn

Ŧ

rah:6	gaan
raja:13	(=εayen) wachten (op)
ru:	huilen

S

s:6	met
Saεid:12	voornaam (m.)
Saεida:11	voornaam (v.)
samḥ:5	sorry; neem niet kwalijk
sbedd:17	stoppen; zorgen dat iets stopt
sedḥa:12	verlegen zijn; zich schamen
sey:17	kopen
seř:5	luisteren; horen
seppitar:12	ziekenhuis
seqsa:5	vragen (ww.)
sett:16	zes (in: sett snin: zes jaar; sett chur: zes maanden)
setta:10	zes
sewweq:16	naar de markt gaan; boodschappen doen
sini:6	bioscoop
siweř:9	spreken
sizey:16	failliet gaan
sna:5	jaren (na getallen boven 10)
snin:9	jaren (na getallen van 3 tot 10)
ssalam(u):10	vrede (ssalamu εalikum: vrede zij met u)
ssebt:6	zaterdag
ssen:7	weten
ssimana:6	week
ssukk ^o ar:12	suiker
ssuq:6	markt
stilawat:7	pennen
stilu:7	pen
stiluya:10	deze pen
su:8	drinken
suyetmac:15	jouw (m.) zussen
swa:8	kosten (chař isekkwā: hoeveel kost het?)
swadday:8	onder

Ş

şbah:9	ochtend (şbah řxir: goede morgen)
şşbeḥ:10	ochtend
şşdaε:11	lawaai

t

ta:6	dit/deze (v.)
tabrata:12	deze brief
tacemřart:9	wit (v.)
taciyyuēt:	top (van de berg)
taddart:7	huis
taḏbibt:17	aarts (v.)
Tafransist:10	Frans
Tahulandiyt:12	Nederlands
taḥenjirt:8	meisje
taēezriyt:	vrijgezel (v.); ongetrouwd meisje
Taērabt:12	Arabisch
taleccint:8	sinaasappel
tamarraqt:10	erwten soep
tamellařt:8	ei
tameqqrant:11	groot (v.)
tamyart:6	vrouw
tamment;11	honing
tarwa:15	zonen; kinderen
taseēeat:6	horloge; klok; uur
Taseppanyut:12	Spaans
tateffaht:8	appel
tawriqt:19	kaart; vel; blad
tazarraēt:	mand; mandje gebruikt o.a. voor het strooien van granen
tazeēbuřt:	tas (v.)
tazegwayt:9	rood (v.)
taziyyat:	fles (v.)
tazzart:	grote fork (voor het scheiden van strooi en granen)
tazzřa:17	hardlopen; snelheid
Tefransist:12	(=Tafransist) Frans
teymest:18	(=tiymest) tand
teřirt:11	(=tařirt) soep
Teērabt:12	(=Taērabt) Arabisch
ten:5	hen
tendint:6	(=tandint) stad
teneac:6	twaalf
tfukt:10	zon(neschijn)
Thulandiyt:12	(=Tahulandiyt) Nederlands
tḥenjirin:15	(=tiḥenjirin) meisjes
tḥenjirt:8	(=taḥenjirt) meisje
timellařin:14	eiren
tin:6	dat/die (v.)
tinni:12	deze; die (v.)
tira:7	schrijven
tiřřawin:18	ogen
tiwecca:11	morgen

tiwriqin:19	kaartjes; vellen; bladen
tiymas:19	tanden, kiezen
tiymest:18	tand; kies
tiyuri:12	studeren; naar school gaan
třata:7	drie
třatin:9	dertig
tleccint:16	(=taleccint) sinaasappel
Tmaziyt:10	Berber(s)
tmeddit:10	(=tameddit) nacht
tmeddukeřt:7	(=tameddukeřt) vriendin
tmentac:5	achttien
tmenya:10	acht
tnayen:5	twee
tseεεat:7	(=taseεεat) horloge; uur; klok
tt:8	haar/het (v.)
ttlifun:13	telefoon
ttřata:6	dinsdag
ttřibizyun:8	televisie
ttubis:6	bus
ttumařic:16	tomaten
ttumubin:6	auto
tubbuheřya:17	domheid; gekte
tuyā:15	verwijst naar verleden tijd; was
tγayitat:8	koekje
tγuriya:17	deze studie

ṭ

ṭtarfi:18	vlak bij
-----------	----------

u

u:5	en; wie
uceffay:16	(=aceffay) melk
uđar:18	(=đar) voet; been
uđbib:18	(=ađbib) arts
uđeggwař:15	(=ađeggwař) zwager
uff:16	nat worden
ufud:18	(=fud) knie
ufus:18	(=fus) hand
ug:12	(=i) wie
ugur:5	lopen
uεeddis:18	(=aεeddis) buik; maag
uεrur:18	(=aεrur) rug
ukilu:16	(=ukilu) (van een) kilo
uřa:5	ook; en

uma:15	mijn broer
umak:15	jouw (m.) broer
umas:15	zijn/haar broer
umatney:15	onze broer
umatsen:15	hun (m.) broer
umatsent:15	hun (v.) broer
umeddukeř:7	(=ameddukeř) vriend
umejjun:18	(=amejjun) oor (Nador)
umekři:14	(=amekři) lunch
umi:8	omdat
umur:10	(=amur) keer (ij umur: een keer)
uqemmum:18	(=aqemmum) mond
usetır:10	(=asetır) lijn
ussan:6	dagen
uyrum:11	(=ayrum) brood
uyenni:11	daar (s uyenni: daarom; x uyenni: daarop; ag uyenni: toch)
uzellif:18	(=azellif) hoofd

W

wa:6	dit/deze (m.)
wadday:10	(=swadday) beneden; onder
waha:6	alleen
wajjar:11	(=ajjar) buurman
wařa:17	zien; kijken; denken
wami:15	(=ami) wanneer
waqıřa:16	misschien
war:8	(ontkennend partikel) niet
watay:10	(=atay) thee
wawař:6	(=awař) woorden; spraak
wawařen:16	(=awařen) woorden
wawařena:8	(=awařen) deze woorden
waxxa:5	ja
wayawya:14	(=ayawya)
weddar:10	kwijt raken; verdwalen
wedıbib:12	(=adbib) arts
weltma:15	mijn zus
weltmak:15	jouw (m.) zus
weltmas:15	zijn/haar zus
weltmatney:15	onze zus
weltmatsen:15	hun (m.) zus
weltmatsent:15	hun (v.) zus
wenni:9	die/die daar (m.)
weıdek:5	jij (m.) alleen
weıdem:5	jij (v.) alleen
win:6	dat; die (m.)
wis:2	gebruikt voor rangtelwoorden (wis tnyen: de tweede)

wyimi:16

(=ayimi; uyimi) zitten

X

x:5

op (arr x iseqsitena: geef antwoord op deze vragen)

xafi:7

op mij

xak:13

op jou (m.)

xaři:15

mijn oom

xas:8

op het/hem/haar

xasen:13

op hen (m.)

xbark:10

jouw nieuws (ac xbark: hoe gaat het met jou?)

xdem:16

werken

xelles:16	betalen
xemsa:9	vijf
xexş:9	mis (ww.); wat nodig is; missen
xmi:14	wanneer
xminni:18	(=xmi) wanneer
xs:8	(=exs) willen
xsar:13	kapot zijn; stuk zijn; rot worden; verliezen
xwařik:15	jouw (m.) ooms (van moeders kant)
xzar:8	kijken

y

yak:8	gebruikt om iets te vestigen
yallah:6	kom !
yard:14	zich kleden
yelli:13	mijn dochter
yellis:9	haar/zijn dochter (yellis n ...: de dochter van)
yemma:15	mijn moeder
yemmak:15	jouw (m.) moeder
yemmas:18	zijn/haar moeder
yideş:16	(=ides) slaap
yisem:5	(=isem) naam
yusin:18	(wat) komt; volgend
yuyin:18	is gebeurd (min cek yuyin? wat is er met jou (m.) gebeurd?)
yyam:18	dagen (na een getal)

Z

zdey:5	wonen
zeg:16	(=zi) van(af)
zemmar:10	kunnen
zenz:10	verkopen
zi:5	vanaf; van; vandaan
zzat:14	vóór; tegenover
zzayes:10	ervan; daarvan (zzayes i yar nebda: we beginnen ermee!)

Z

zar:17	zien
zall:14	bidden
zzey:	melken
zzu:	plant

